

Høringsnotat

Forslag til krav om ett års relevant arbeidserfaring for opptak til spesialsykepleierutdanningene (ABIOK) og jordmorutdanningen

1. Innledning

Spesialistsykepleierutdanningene (ABIOK) og jordmorutdanningen er regulert i disse retningslinjene:

- [Forskrift om nasjonal retningslinje for anesthesisykepleierutdanning](#)
- [Forskrift om nasjonal retningslinje for barnesykepleierutdanning](#)
- [Forskrift om nasjonal retningslinje for intensivsykepleierutdanning](#)
- [Forskrift om nasjonal retningslinje for operasjonssykepleierutdanning](#)
- [Forskrift om nasjonal retningslinje for kreftsykepleierutdanning](#)
- [Forskrift om nasjonal retningslinje for jordmorutdanning](#)

I de tidligere rammeplanene for spesialsykepleierutdanningene var det krav om minst to års relevant yrkespraksis for opptak til utdanningene. For jordmorutdanningen var det krav om minst ett års yrkespraksis som sykepleier. I de gjeldende nasjonale retningslinjene for utdanningene er det *ikke* fastsatt tilsvarende opptakskrav. Utgangspunktet har vært at utdanningsinstitusjonene selv kunne bestemme om de ville gi disse mastergrads-utdanningene etter [mastergradsforskriften](#) § 3 (ordinær mastergrad) eller § 5 (erfaringsbasert). Det vil si at utdanningsinstitusjonene har kunnet velge om de vil tilby utdanningen med eller uten krav til to års relevant arbeidserfaring.

Kunnskapsdepartementet varslet i Meld. St. 19 (2023–2024) *Profesjonsnære utdanningar over heile landet* at det ville sende forslag om krav til ett års relevant arbeidserfaring for opptak til spesialsykepleierutdanningene på høring.

Det har vært ulike syn på om det bør stilles krav om arbeidserfaring før opptak til spesialistsykepleierutdanningene og jordmorutdanningen. Dette kom blant annet frem i innspillene som ble gitt i forkant av arbeidet med Meld. St. 19 (2023–2024) *Profesjonsnære utdanningar over heile landet*. Se omtale i stortingsmeldingen.

I helsetjenestene har det vært pekt på at arbeidserfaring er viktig for å mestre utdanningen og praksisen i utdanningen. En del av universitetene og høyskolene mente at det var viktig å kunne begynne på en masterutdanning med én gang de var ferdige med en bachelorutdanning. Disse fremholdt at studentene har de nødvendige forutsetningene for å mestre en masterutdanning når de har bestått grunnutdanningen. I tillegg mente de det vil være viktig for rekrutteringen å ha et helhetlig utdanningsløp der man kan gå direkte til masterstudier etter fullført bachelorgrad.

I etterkant av fastsettelsen av nye retningslinjer har mange av universitetene og høyskolene valgt å tilby ABIOK- og jordmorutdanning som erfaringsbasert master, med krav om minst to

års relevant arbeidserfaring for opptak, og det er i dag følgelig ulikt hvorvidt studiene har krav om arbeidserfaring for opptak eller ikke.

Av hensyn til pasientsikkerhet og studentenes læring har regjeringen kommet til at det er behov for å stille et visst minimumskrav til arbeidserfaring for opptak til spesialsykepleierutdanningene (ABIOK) og jordmorutdanningen. Dette vil gi forutsigbarhet både for praksisfeltet og for utdanningsinstitusjonene, og det vil sikre at studentene har en viss erfaring som sykepleier å bygge på, som vil være relevant for dem i masterutdanningen.

2. Dagens regler

Forskriftene om nasjonale retningslinjer for hver av ABIOK-utdanningene trådte i kraft 1. januar 2022, mens forskrift om nasjonal retningslinje for jordmorutdanningen trådte i kraft 1. august 2023. Disse retningslinjene har ikke krav til arbeidserfaring for opptak til de aktuelle masterstudiene. Kravene til opptak som er spesifisert i de nasjonale retningslinjene, er at utdanningen bygger på bachelorutdanning i sykepleie eller tilsvarende, og at man må ha norsk autorisasjon som sykepleier.

I [forskrift om krav til mastergrad](#) er det i dag tre ulike innretninger på mastergradsstudier. De er regulert i § 3 til § 5. For denne høringens formål er det mastergrad etter § 3 (ordinær master) og § 5 (erfaringsbasert master) som er relevant å omtale. I [prop. 126 \(2022–2023\)](#) [Lov om universiteter og høyskoler \(universitets- og høyskoleloven\)](#) omtales de ulike mastergradene slik:

«Mastergraden som omtales som ordinær master, bygger på fullført bachelorgrad på relevant fagområde og har et omfang på 120 studiepoeng/ to år. Den skal kvalifisere for både yrkesutøvelse og direkte opptak til doktorgradsstudier. I denne mastergraden skal det inngå et selvstendig arbeid (en masteroppgave eller tilsvarende større arbeid) på 30 – 60 studiepoeng.

En annen type mastergrad er erfaringsbasert master. Opptakskravet til denne er minst to års praksis etter oppnådd bachelorgrad. Den har et omfang på 90 eller 120 studiepoeng. Det selvstendige arbeidet er på 30 - 60 studiepoeng, som i ordinær master. Erfaringsbasert master skal kvalifisere for yrkesutøvelse. Erfaringsbasert master på 90 studiepoeng kvalifiserer ikke for direkte opptak til doktorgradsstudier. Det er heller ikke krav om at erfaringsbasert master på 120 studiepoeng må utformes slik at den kvalifiserer for direkte opptak til doktorgradsstudier.»

I dag er det ulikt om universitetene og høyskolene tilbyr de aktuelle utdanningene som ordinær master eller som erfaringsbasert master.

3. Departementets vurderinger

Regjeringen foreslår å pålegge institusjonene å stille krav om ett års relevant arbeidserfaring for opptak til ABIOK- og jordmorutdanningene som gis etter mastergradsforskriften § 3. Tiltaket er varslet i Meld. St. 19 (2023–2024) *Profesjonsnære utdanningar over heile landet*.

Forslaget om krav til arbeidserfaring innebærer en avveining mellom ulike behov. På den ene siden bør studentene ha mulighet til å komme i gang med en masterutdanning innen rimelig tid. Et lengre opphold mellom bachelorutdanning og videre-/masterutdanning kan gjøre tilbøyeligheten lavere for å ta videre utdanning på grunn av forhold som livssituasjon, endret bosted, forventet inntekt eller andre forpliktelser. Krav til arbeidserfaring for opptak til utdanningene kan gjøre terskelen for å starte på en masterutdanning høyere.

På den andre siden er det en fordel at studentene har en viss grad av relevant arbeidserfaring fra sykepleieryrket før de påbegynner en utdanning som kvalifiserer til avanserte kliniske funksjoner i helse- og omsorgstjenesten. Studentene er gjennom praksis i kontakt med syke og sårbare pasienter der konsekvensene av feil kan være store. Et krav om relevant arbeidserfaring kan derfor begrunnes med hensynet til pasientsikkerheten. Videre innebærer et krav om relevant arbeidserfaring at studentene har et større grunnlag for videre læring, siden de har jobbet som sykepleiere. Det vil innebære forutsigbarhet for undervisningen, ved at utdanningene kan tilpasses med utgangspunkt i at alle studentene har en viss grad av klinisk erfaring.

Kravet vil med andre ord gi forutsigbarhet for både praksisfeltet og utdanningsinstitusjonene.

Kravet om ett års relevant arbeidserfaring gjelder master etter forskriften § 3. Kravet er ikke til hinder for at utdanningsinstitusjonene som ønsker det, fortsatt kan tilby disse utdanningene som erfaringsbaserte mastergrader med krav om minst to års relevant yrkespraksis, jf. forskrift om krav til mastergrad § 5 tredje ledd.

Hva som anses som relevant arbeidserfaring er det utdanningsinstitusjonene, som er ansvarlig for utdanningene, som skal vurdere. Som utgangspunktet bør kravet være at søker må ha jobbet som sykepleier i klinisk virke, uten spesifikke krav til fagretning.

4. Departementets forslag

Av hensyn til studentenes læring og pasientsikkerheten i praksis foreslår departementet å forskriftsfeste kravet om ett års relevant arbeidserfaring for opptak til spesialsykepleier-utdanningene som gis etter mastergradsforskriften § 3. Forslaget omfatter utdanningene i anestesisykepleie, barnesykepleie, intensivsykepleie, operasjonssykepleie og kreftsykepleie (ABIOK-utdanningene) og jordmorutdanningen.

Forslaget innebærer endringer i forskriftene om nasjonale retningslinjer for ABIOK-utdanningene og jordmorutdanningen. I hver av disse forskriftene foreslås det å fastsette et krav om ett års relevant arbeidserfaring for opptak til utdanningene. Kravet gjelder når utdanningene gis som en ordinær mastergrad etter mastergradsforskriften § 3. Institusjonene vil fortsatt kunne tilby mastergrad etter mastergradsforskriften § 5. Kravet om ett års relevant arbeidserfaring gjelder også når disse utdanningene tilbys som videreutdanningene på 90 studiepoeng.

Endringene foreslås innført fra 1. januar 2026. Videre foreslår departementet at universitetene og høyskolene som ønsker det, kan velge å følge endringene fra 1. august 2025.

5. Forslag til endring i forskriftene

5.1 Forslag til endringer

Departementet foreslår følgende endringer i de aktuelle forskriftene:

Forskrift 26. oktober 2021 nr. 3091 om nasjonal retningslinje for anestesisykepleierutdanning:

§ 2 første ledd får slikt tillegg:

Utdanningen bygger på bachelorutdanning i sykepleie eller tilsvarende, norsk autorisasjon som sykepleier, *ett års relevant arbeidserfaring*, og skal gjennomføres i tråd med nasjonale og internasjonale anestesistandarder. *Institusjonene kan også tilby mastergrad etter mastergradsforskriften § 5 med krav om minst to års relevant arbeidspraksis.*

Forskrift 26. oktober 2021 nr. 3092 om nasjonal retningslinje for barnesykepleierutdanning

§ 2 første ledd får slikt tillegg:

Utdanningen bygger på bachelorutdanning i sykepleie eller tilsvarende, norsk autorisasjon som sykepleier, *og ett års relevant arbeidserfaring*. *Institusjonene kan også tilby mastergrad etter mastergradsforskriften § 5 med krav om minst to års relevant arbeidspraksis.*

Forskrift 28. oktober 2021 nr. 3093 om nasjonal retningslinje for kreftsykepleierutdanning

§ 2 første ledd får slikt tillegg:

Utdanningen bygger på bachelorutdanning i sykepleie eller tilsvarende, norsk autorisasjon som sykepleier, *og ett års relevant arbeidserfaring*. *Institusjonene kan også tilby mastergrad etter mastergradsforskriften § 5 med krav om minst to års relevant arbeidspraksis.*

Forskrift 28. oktober 2021 nr. 3094 om nasjonal retningslinje for intensivsykepleierutdanning

§ 2 første ledd får slikt tillegg

Utdanningen bygger på bachelorutdanning i sykepleie eller tilsvarende, norsk autorisasjon som sykepleier, *og ett års relevant arbeidserfaring*. *Institusjonene kan også*

tilby mastergrad etter mastergradsforskriften § 5 med krav om minst to års relevant arbeidspraksis.

Forskrift 28. oktober 2021 nr. 3095 om nasjonal retningslinje for operasjonssykepleierutdanning

§ 2 første ledd får slikt tillegg

Utdanningen bygger på bachelorutdanning i sykepleie eller tilsvarende, norsk autorisasjon som sykepleier og ett års relevant arbeidserfaring. Institusjonene kan også tilby mastergrad etter mastergradsforskriften § 5 med krav om minst to års relevant arbeidspraksis.

Forskrift 9. juni 2023 nr. 822 om nasjonal retningslinje for jordmorutdanning

§ 2 første ledd får slikt tillegg

For å få opptak til jordmorutdanningen må kandidatene ha bachelorutdanning i sykepleie eller tilsvarende, norsk autorisasjon som sykepleier, og ett års relevant arbeidserfaring. Institusjonene kan også tilby mastergrad etter mastergradsforskriften § 5 med krav om minst to års relevant arbeidspraksis.

5.2 Ikraftredelse og overgangsordninger

Departementets forslag er at endringene trer i kraft 1. januar 2026. Institusjoner som tilbyr disse utdanninger, kan velge å følge disse endringene i forskriften fra 1. august 2025.

6. Økonomiske og administrative konsekvenser

Forslaget innebærer ingen vesentlige økonomiske eller administrative konsekvenser for utdanningsinstitusjonene. De fleste institusjoner tilbyr disse utdanningene i dag som erfaringsbaserte master og potensielle søkere er derfor forberedt på at det er nødvendig å skaffe seg relevant praksis.
